

VG HJELPER DEG ARV

Slik sikrer du arven best

■ Ekspertenes råd
for å skrive testament

KAN BEVAR FAMILIEFREDEN: I følge en undersøkelse gjort i 2012 hadde bare rundt 10 prosent av oss skrevet et testament. For mange kan det være vanskelig å forholde seg til at man en gang skal dø. Illustrasjonsfoto: ISTOCK

Av STELLA BUGGE

Få ro i sjelen nå, og ro i familiennår du er borte, ved å sette opp et testament.

Med dagens buskete familiestruktur og svimende boligpriser bør du kanskje klargjøre hva som skal skje med verdiene dine når du går ut av tiden.

Det kan jo være greit at det ikke blir full «skjæring» mellom barna fra et tidligere forhold og din gjenlevende ektefelle. Eller at søsknen krangler om tomten som du overdro til den ene for 30 år siden – og pengene du ga til minstemann for at han kunne komme inn på boligmarkedet – skal telle i arveoppgjøret etterlike.

I et testament kan man skrive at slike gaver skal gi avkorting i arven.

– Mange vil ikke forholde seg til at de skal dø. De sier at da får familien bare krangle. Men det synes jeg er dårlig gjort. Jeg tror alt for få

har tenkt på hva skjer med mine verdier når jeg dør – og har jeg råd til å bli boende i boligen hvis min partner dør, sier Line Ask, advokat i Help Advokatene.

Samboere, pass opp!

– Arveloven passer best for dem som er gift og bare har felles barn, men moderne familier er ofte mer sammensatt enn som så. Det er

mange hensyn å ta som arveloven fra 1972 ikke tar høyde for, sier Birgitte Schjøtt Christensen til VG.

Hun er advokat hos fagforbundet Industri Energi og hjelper medlemmer som står midt i arve- og familietvister. Og det er ikke få.

Hvem bør skrive testament?

– Mange. Men i alle fall samboere og ektefe-

ller til hele boet, sier Schjøtt Christensen.

Uten testament kan samboere med felles barn kun sitte i usikte med bolig, bil og hytte som har vært i felles bruk.

Tragiske tilfeller

Ifølge arveloven har barna krav på minst to tredjedeler av det foreldrene etterlater seg,

men arveloven kan begrense dette til en million kroner til hvert barn. En ny arvelov, som snart behandles i Stortinget, foreslår å øke minstebeløpet til 25 G (2,4 millioner).

– Det finnes tragiske tilfeller hvor paret har levd sammen i 40 år. De har ikke felles barn og ikke skrevet testament. Da har ikke gjenlevende rett til noe. Niks, nada. Da kan foreldre, søsken og nieser av avdøde komme og ta alt sammen, sier Schjøtt Christensen.

Også Hanne Skråmm Espeland, senioradvokat hos Tenden Advokatfirma i Tønsberg medarverter som spesiale, mener særlig samboere – med og uten barn – bør opprette testament.

EKSPERT: Advokat Line Ask. Foto: HELP ADVOKATENE

EKSPERT: Advokat Birgitte Schjøtt Christensen. Foto: INDUSTRI ENERGI

EKSPERT: Advokat Hanne Skråmm Espeland. Foto: TENDEN ADVOKATFIRMA

Testament

Underskrift Inger Eriksen, nr. 010161 12345 som er gyldig og ikke har tilsvarende bestemmelser.

Meld innstalt for maben og kona skal det jeg overlauer meg fortelles slik:

Min suus Erika Eriksen, f. 01.01.62	30 %
Min suus Olaf Eriksen, f. 01.01.91	20 %
Min nevø Emma Eriksen, f. 01.04.94	20 %
Min veninne Inne Johansen, f. 09.05.65	15 %
Min veninde Karin Karsen, f. 06.06.66	15 %

Emne virksom skal av e mine mykjer. Rettet av knabo og kona skal tilhøre Erika Eriksen.

Hvis ikke av arvingene skulle være død før meg, skal arven fordeles tilsvarende mellom de andre arvingene.

Arven skal være avgittes separat, dog slik at arvingene skal kunne bestemme at arven skal bli følgeset ved død eller at den skal komme til pris i vidflekt bo.

Jeg vil at Olaf Olen og Emma Eriksen skal være begravet til min livs- og olykkesforsikringer, tilført.

Dette testamentet erstatter tidligere testamenter.

Oslø, 12 september 2018

Inger Eriksen
Inger Eriksen

Underskrift:
Inger Eriksen
Inger Eriksen
Underskrift:
Anne Andersen
Anne Andersen
Adresse: Einhard Bergs Jægebue,
NORJUS

Formkrav til testament

- To vitnene må være til stede samtidig og de må vite at de bevitner et testament.

- Vitnene må være myndige, ha rettslig handleevne og være uforbundet og ubeslektet med arvingene.

–

Men det holder ikke å kunne formkravene til testament. Det er kravet til innhold som er vanskelig og hvor vi ser at folk gjør feil. Vi ser også at mange formulerer seg ukjart og at enkle testamenter ofte blir gjenstand for diskusjon og krangle i ettertid, sier Skråmm Espeland.

Schjøtt Christensen kan ikke dy seg for å komme med et hjertesukk.

– Dette er et utrolig viktig rettsområde som vi alle fåt besfatning med en eller annen gang i livet og så vet man så innmari lite. Det er mange myter ute og går og folk tar ofte helt feil, sier hun.

Det er gjerne snakk om veldig mye pen-

- Testamentet må dateres.

- Et testament kan som hovedregel fritt tilbakekalles.

KILDE: HANNE SKRÅMM ESPELAND, SENIORADVOKAT HOS TENDEN ADVOKATFIRMA ANS OG ADVOKATFORENINGEN

SLIK KAN DET SE UT: Her er et eksempel på hvordan man kan sette opp et gyldig testament.

Villesikre orden i boet

ALT TIL BARN OG BARNEBARN: Torhild og Terje Østenengen, her hjemme i Lier i 2016, har levert testamentet til oppbevaring i Drammen tingrett. Foto: MATTIS SANDBLAAD

AV STELLA BUGGE

Torhild (63) og Terje Østenengen (67) fra Lier har skrevet testament. De har informert barna hele veien.

Ekteparet, som har vært gift i 44 år, har to barn, fire barnebarn og to «bonusbarnebarn».

– Vi har gjort arven til barnas sær-eie. Vi hadde kanskje ikke trengt å skrive testament, men gjorde det for å ha litt orden i boet, sier Terje og legger til at ingen i familien har hatt noen innsigelser.

Han og kona har vært åpne med familien om at de ønsker at arven etter dem skal tilfalle barna, og så gå videre til deres barn.

Ekteparet har tidligere eid og drevet to supermarkeder i Drammen. Nå nyter de deler av pensjonisttil-værelsen i Spania hvor de har kjøpt seg hus.

– For oss føltes det riktig å skrive testament, sier Torhild, men legger til at dette er et dokument som må vedlikeholdes underveis hvis det skulle skje endringer i livet.

Slik er reglene etter dagens arvelov fra 1972

• Avdøde etterlater seg ektefelle

• Gjenlevende ektefelle arver ½

• Barna arver resten

• Avdøde etterlater seg ikke ektefelle

• Barna arver alt

• Avdøde etterlater seg ikke barn

• Ektefellen arver ½

• Avdødes foreldre eller deres livaarvinger arver ½ (NB! Mange er ikke klar over dette)

• Avdøde etterlater seg ikke ektefelle og ikke barn

• Slektens arverett – Oldeforeldre, kusiner og fetters barn arver ikke. Arven går til staten dvs. til frivillig virksomhet til fordel for barn og unge.

• Avdøde etterlater seg samboer

• Samboeres arverett tilsvarer ikke en ektefelles arverett – samboere har i utgangspunktet ingen arverett etter arveloven

• Samboere med «barnetilknytning» – som venter, har eller har hatt felles barn – har en begrenset arverett på totalt 4G – ca. 387 000 kr. Denne arveretten går foran barnas arverett – pliktelsarsveret – dersom avdøde etterlater seg begren-sede verdier. Samboere kan arve alt dersom avdøde samboer etterlater seg verdier for totalt 4G. (NB! Samboeres arverett tilsvarer derfor ikke en ektefelles arverett)

• Etter 5 års samboerskap kan samboere uten «barnetilknytning» også ha rett på 4G og at denne arveretten går foran barnas arverett – pliktelsarsveret. Dette krever testament. KILDE: HANNE SKRÄMM ESPELAND, SENIORADVOKAT HOS TENDEN ADVOKATFIRMA AAS

Oppbevaring av testament

• I Norge er det ingen kray til hvor et testament kan oppbevares, men den sikreste formen for oppbevaring er å levere det til tingretten. Da sikrer du deg både mot at det endres, at det holdes tilbake eller at ingen er oppmerksam på dokumentet den dagen arven skal fordeles.

• Alle kan levere inn et testament til tingretten i distriktet der man bor.

• I Oslo er det Oslo byfogdebete som oppbevarer testamenter, ikke Oslo tingrett. Ved innleveringen må du vise legitimasjon. Også ved utlevering av testament.

• Oversikten over innleverte testament er landsdekkende. Når et dødsfall registreres, vil det automatisk bli undersøkt om det er registrert et testament på fødselsnummeret. Det er bare domstolene som har tilgang til dette registeret.

• Husk å følge formkravene for opprettelse av testament og sett inn fødselsnummer.

• Har du innlevert et testament til oppbevaring, kan du når som helst få det tilbake.

• Oppbevaring av testamente koster 904 kroner. KILDE: DOMSTOL.NO

ger når arv skal fordeles. Det har galop-
perende boligpriser sørget for. Samti-
dig er det mye som tyder på at mange
nordmenn ikke skriver testament.

Ifølge en undersøkelse utført av Opinion Perduco for HELP Forsikring i 2012 hadde bare 10 prosent av oss gjort dette. Tall fra domstoladministrasjonen viser at det ved utgan-
gen av 2017 lå 34 864 testamenter til oppbe-
varing i det sentrale testamentregisteret. (Se faktaboks).

Og i en undersøkelse Opinion gjorde for Help i fjor hadde 17 prosent av de som mot-
tok arv vært i kontakt med advokat.

Du slipper å betale skatt på det du arver.

Arveavgiften ble avviklet i 2014 og de siste
arvetallene som Statistisk sentralbyrå har er
fra 2013. Da fikk mottagere av avgiftspliktig
arv i snitt 1,35 millioner kroner. Den gangen
utgjorde verdi av boligeiendom 64 prosent
av arven.

Anbefaler særeie

Schjøtt Christensen mener også såkalte A4-
familier – mor, far og bare felles barn – kan
ha nytte av å skrive testament.

– Jeg pleier å anbefale at gjenlevende gis
makssimal arverett til 1/3 av førstadvødnes bo.
Lovens andel er ¼, og økning må bestemmes
i testament. Dessuten bør en skrive at all arv
skal være mottakars særeie.

Ifølge ekteskapsloven kan verdi av formue
som klart kan føres tilbake til hva man tok
med seg inn i ekteskapet eller har fått som
arv eller gave underveis, kreves holdt uten-
for delingen når ekteskapet oppholder, altså
ved dødsfall eller hvis man skiller seg, såkalt
skjevdeling. Men hvis mor og far har bestemt
at arven skal være særeie, står det voksne bar-
net da sterke.

– Etterlater du formue av en viss betyd-
ning kan det være fornuftig å sette opp et tes-
tament med særeiebestemmelser, sier advokat
Eivind Bergh-Jacobsen i advokatfirmaet
DA NorJus.

– Hva strides det mest om?

– Hvor mye særkullsbarna skal ha i forhold
til fars nye kone. Men det er heller ikke uvan-
lig med konflikter mellom søsknen, sier Bergh-
Jacobsen. Og da er det ofte om tidligere ga-
ver i form av penger, hytter eller tomter skal
gi trekkes fra i arveoppgjøret eller ikke.

Ekteskaper

Advokat Schjøtt Christensen peker på at ek-

teller kan skreddersy arveoppgjøret ved
bruk av ektekapt.

– Hvis far giftet seg med en 10 år yngre kvinne
som sto på bar bakke da hun gikk inn i ek-
teskapet, kan han skrive i en ektekapt at alt
skal likeles hvis han dør. Dermed får hun halve
boligen, hytta, bilen og bankinnskudd. Så kan han opprette et testament som bestem-
mer at hun skal ha en tredjedel av det som er
igen. Da sitter den nye kona igjen med fire
sjettetdeler av alt han eide, sier Schjøtt Christensen som synes dette er ufint overfor man-
nens barn.

– Det hender jeg spør; har du virkelig lyst
til at barna skal urinere på ditt gravsted?

Ekteakter må ikke tinglyses og samboere
kan ikke skrive ektekapt.

– Mange har giftet seg etter å ha snakket
med meg, sier Schjøtt Christensen lakomisk.

Uskiftefella

Fler advokater VG har snakket med under-
streker at det ikke alltid er lurt å velge å sitte
i uskiftebo. Men for eldre par kan det være
en god løsning, og for en gjenlevende som
har giftet seg «rik», altså der førstadvødne hadde
stort skjevdelingsformue.

– Vi anbefaler de som mister sin ektefelle
eller samboer i ung alder å skifte boet med
en gang. Det kan bli dyreste å betale ut arvin-
gene på et senere tidspunkt, sier Hanne Skräm-
m Espeland, senioradvokat hos Tenden
Advokatfirma Aas.

Schjøtt Christensen peker på at en even-
tuell livsforsikring, som tilfaller gjenlevende
partner, går inn i uskifteboet. Etter et uskifte
mister en dessuten skjevdelingsretten, og
all arv og formue som gjenlevende tok med
seg inn i ekteskapet, blir likeleds når uskif-
teboet skiftes. Dermed må man dele disse
pengene med barna hvis man ikke tar arve-
oppgjøret med en gang. Det kan gjøre det van-
skeligere å beholde boligen på sikt siden man
da har mindre å rutte med.

– Jeg girer man seg på nytt eller inngår sam-
boerskap som varer lengre enn to år, må man
uansett skifte med barna. I mellomtiden kan
boligprisene ha godt kraftig opp samtidig som
gjenlevende har nedbetalt på gjelden.

– Jeg kaller det uskiftefella. Uskifte er bare
griet hvis man er ganske gammel, ikke har
noe mer arv i vente selv og ikke har særlig
skjevdelingsformue. De fleste håper jo å finne
en ny partner. Det er fint sjeldent jeg an-
befaler en klient å sitte i uskifte.